

D E P R A E D I C A M E N T I S.

67

agere forma permanenti. Secundo modo forma fluente, utroque tñ modo cauña formalis. Tertio modo effectiu instrumenti in genere caufz efficientis, vt igitur distinguatur actio a forma intrinseca agenti, & a causa effectiu instrumentalis, dicitur in diffinitione, per quā velut per cauña formalem per modū emanatis, sive fluentis ab agente, & non permanentis intrinsecè & subiectuē in agente, & aduerte, quōd hæc diffinitione conuenit omni actioni transiunti, sive post ipsam relinquatur effectus sine nō. Nam li-
cet per citharizare nihil relinquatur permanens, tamen ei
cōperit diffinitionem: qm̄ per citharizatione citharizans agit
in aerem & nauigans in aquam cōmouendo ipsam. Con-
stat igitur tibi quid sit actio prædicamentalis.

Quantū ad tertium aduerte quōd actioni attribuuntur vna proprietas, & duæ communitas.

Proprietas quidē est hac, propriū est actioni ex se in-
ferre paſſionē, pro cuius notitia aduerte quōd inferre paſſionē non est idem quōd cauſare paſſionē, aliter hoc non
est propriū actioni nā ignis in hoc ſenuſi inferre paſſionē
in manu, & ſenſibile in ſenuſi. Vñ dicitur in ſecundo de
Anima qđ ſentire eſt pati, eſt autē propriū inferre paſſionē,
sequi per conſequentiū infiſibiliter paſſionē ad a-
ctionē. Vt ſit ſenuſi, poſta actione ex parte agentis, ponit
paſſio ex parte patientis, ita quod vno poſto vel remoto,
ponit vel remouetur aliud, & in hoc ſenuſi inferre paſſionē
est propriū quartuſ modo actionis. Nā licet agens cauſet paſſionē, nō tñ inferit: quoniam non ſequitur, ignis eſt,
ergo paſſio eſt. Pōt enim ignis eſt, & tamē nihil actu ca-
leſerit, vt in ſuprēma parte ſuſa ſphaera. Valet autem cō-
quentia. Actio eſt, ergo paſſio eſt, cuius ratio eſt, quoniam
actio & paſſio ſe habet vt cauſa in actu & effectus in actu,
quaſi ſumuntur, ut tibi declarabitur in ſecundo Phisicorū.
Cofart ergo qm̄ & in quo ſenuſi hæc eſt, ppietas actionis.

Prima cōitas eſt hæc. Recipient autē agere & pati cō-
trarietate, i.vna actio eſt contraria alteri, ſimiliter paſſio:
nam calefactioni eſt contraria frigefactioni, & exrogatione ſa-
nationi. eſt autē communitas, quoniam conuenit etiā quali-
tati, vt dictum eſt ſuprā ſecunda autem communitas eſt hæc,
Recipient agere & pati magis & minus, i.vna actio eſt in-
tencior & perfectior altera, ſimiliter paſſio. Nam calefa-
ctio vt octo eſt intencio actiue & paſſione quā calefactione
vt quatuor, & hoc conuenit etiā qualitat, ut dictum eſt ſu-
pra. Tu tñ aduerte, q̄ aliter, & aliter conguuent hæc duo
qualitat & actioni, & paſſioni, nā qualitat conuenient pri-
mo & per ſe: actio ait, & paſſio dependerat à qualita-
te, ita q̄ qualitas ſi eſt intēa, eſt cā intēa actionis vel paſſionis
ex quo ſequitor quōd ſi qualitates aliquæ ſunt prin-
cipia actioni & paſſionis, & non ſunt contraria, nec recipi-
piunt magis & minus, nec actions & paſſiones fundat-
super eas, contrariantur nec intenduntur, nec remittuntur,
iſt̄ ergo cōmunitates ſic intelligendæ ſunt. Agere & pati
contrariantur, intenduntur & remittuntur, ſi qualitates, ſup-
quas fundant, contraria ſunt & recipient magis & min⁹.
Hæc de p̄dicamento actionis dicta ſint ad mentē realium.

Nominales autē cito ſe expedunt, ſicut & de aliis qua-
xuor primis. Nam diffiniunt actionem, vt eſt p̄dicamen-
tum conformiter ſicut & alia, & assignant genus genera-
liſſimum, & ſua genera ſubalterna, & species ſpecialiſſi-
mas, & indiuīda.

Actionem vt eſt p̄dicamentum ſic diffiniunt, P̄di-
camentū actionis eſt ordinatio pluriſ terminorum, ſeili-
cket vniuocorum & p̄dicabilium, ſignificantum actionē
ordinatorum ſecundum ſub & ſuprā.

Termini autē ſignificantes actionē ſunt illi, per quos ra-
tionabiliter responderet querenti de aliquo in quid agit,
nam interroganti in hoc p̄dicamento, assignatur quati-
tuum in quid. Vt in quod agit carpentarius, responderet
in lignu & quod agit ſtatua ſector, responderet in terram
vel lapidem vel lignum vel r̄s.

Genera ſubalterna dicunt eſſe ſex locata ſub actione, vt
eſt generaliſſimum. Sunt autem iſta, generare, corrumpere,
augere, minuere, alterare, mouere ſecundum locum. Quid
ſit, vnuinq̄dque eorum dicimus in poſtpredicamentis
in cap. de motu. Species primi, & ſecundi generis ſunt, ge-
nerare hominem, corrumpere equum. Individua ſunt, ſic
generare hominem, ſic corrumpere equum. Quarti, & ter-
tii, generis ſunt species. Augere in longum, minuere in la-
tum. Individua autem ſunt, ſic augere in longum, ſic mi-
nuere in latum.

Quinti generis ſpecies ſunt, calefacere, & frigefacere.
Individua autē ſunt, ſic calefacere, ſic frigefacere. Sexti au-
tē generis ſp̄es ſunt, mouere ſursum, mouere deorsum. In-
dividua autē ſunt ſic mouere ſursum, ſic mouere deorsum.
Hæc de actione p̄dicamentali dicta ſint fin reales, & no-
iales. Qm̄ autē actio ſit mot⁹, & quōd ſubiectuē ſit in paſſo,
& non in agēte, diceſ tibi in 9.lib. Metaphy. p̄ nūc ſuſine.

C A P . VII. De p̄dicamento paſſionis.

N. cap. 7. agēdum eſt de p̄dicamento paſſionis, & hic
tria agenda ſunt, primō vt ſciā in quo ſenſu paſſio eſt
p̄dicamentum, declarandum eſt quōd modis ſumitur,
ſecundō quid ſit, tertio de proprietatibus eius.

Quantū ad primū aduerte quod in doctrina Arist. paſſio
coſcīens ſunt ſex modis. primo pro propria qualitate
fluente à principiis naturalibus alicuius rei, vt riſabilitas ^{quo mō} in ſu-
mum, p̄priè ſue ſpecieſ ſunt individuales. ſecundō
p̄ conceptu intelleſtus, iuxta quē ſenſum dicit Arift. in pri-
mo Periherm. ſunt autē ea, q̄ ſunt in voce, earū que ſunt in
anima paſſionis notari, voces ſunt ſigna conceptuā. tertio
p̄ motu appetitus ſenſitivi, in quo dicunt eſſe animi paſſio-
nes, de quibus lá p̄tractauimus in lib. 3. de Anima, quales
ſunt amor, odiu, desideriū, ira, &c. & iſi motus dicunt
paſſiones, qm̄ in ſurgere ſunt alteratione corporis. Vñ dicit
qđ ira eſt accēſio ſanguinis circa cor in primo de Anima,
quarto p̄ poena alicuiu inflicta ſue iuste ſue iniuste. Vnde
poena martyris, dicitur eius paſſio, ſicut & paſſio Christi.
Quinto p̄ qualitate ſenſibili ſoſ firmata ſi ſubiecto, de qua
actū eſt in tertia ip̄e qualitat, ve eſt rubor ex veredūia
ſexu, ve cauſaf, & in ſertur ex actione fluente ab agēte ve
calefactione paſſiuſ illatiꝝ ex calefactione actiua eminante
ab igne, ve calid⁹ eſt. In nullo ex p̄dictis modis coſtituit p̄-
dicamentū diſtinctū ab aliis niſi ſexto modo. Na primo,
ſeſcundo & tertio, & quinto moſ eſt in p̄dicamento qualitat, ſeſ-
quarto ait modo continetur in p̄dicamento paſſionis tan-
quam ſp̄es eius, ſicut verberatio, aut vulneratio aut occi-
ſio paſſiuſ. Sexto iſi modo p̄tractāda & diſtinēda eſt.

Quādūm igitur ad ſecundū aduerte, quod ſit diſtin-
tum ſumpta fexto moſ. Paſſio eſt effectus illatiꝝ ſunt actionis.
Vt caleficeri inferit ex calefactione. Pro cuius notitia aduerte
tria, primō p̄ ſubintelligendū eſt immediate, ve ſi ſe-
ſenſu. Paſſio eſt immediatè effectus, &c. aliter hæc diſtin-
tio nō conuenit ſoli paſſionis. Na calor cauſatur in aqua
ab igne eſt effectus calefactionis actiue, & eſt diſtinguitur
a calefactione paſſiuſ ſicut diſtinguitur motus & terminus
motus ſue realiter, ſue rōne. Veri quādū ſunt in aqua
non cauſatur a calefactione actiua, niſi per paſſionē, q̄ eſt
calefactione paſſiuſ video hæc diſtinētio conuenit ſic intel-
ligenda ſoli paſſionis. ſecundū aduerte, q̄ paſſio alia rōne dicit
effectus actionis, & alia rōne illatio. Nam dicitur effectus
pro quanto cōparatur ad actionem ſicut principiatum ad
principiū & cauſatū ad cauſam. Dicitur autē illatio propter
bonā conuentiam. Na bene ſequitur. Actio eſt: er-
go paſſio eſt, nā ſi calefactioni calefact, aliquid calefact, ter-
tiō aduerte, q̄ licet actio & paſſio ſumpta ſexto modo,
coſtituant duo p̄dicamenta, tamen non diſtinguitur
realiter, vt tibi declarabitur in tertio Phisic. vii probabit
quod ſunt vnu motus numero. Sufficit autē quod diſtin-
guitur ratione, & quoniam hæc tranſcendent negotiū la-
giū, ideo pro nunc ſuſine.

Quantū ad tertium aduerte, quod ſi paſſionis attribuū
tur duæ proprietatib, prima eſt quod ſi paſſionis propriū
eſt inferri primō & immediate ex actione. Hęc iam decla-
rata eſt in diſtinētione paſſionis. ſecundū eſt quod paſſio
eſt ſubiectuē in patiente. Nam paſſio vel eſt motus, id eſt,
alteratio cauſata ab agente in paſſo: vel forma recepta in
paſſo. Sed vnoque modo eſt in paſſo, nam primo modo eſt
motus. Motus autem eſt ſubiectuē in mobilis, quod eſt pa-
tient, ex tertio Phisic. ſecundo autem modo eſt forma re-
cepta ab agente, receptū autem eſt ſubiectuē in recipien-
te, quod eſt ipſius paſſiuſ: ergo vnoque modo eſt in patien-
te & non in agente.

Quod si inveniatur in agente, hoc erit per accidens,
quoniam nō eſt in agente vt agens eſt, ſed vt reparatur, vel
in quantum idē agit in ſeipſo, ita quōd idem eſt agens &
patiens, vt quādū quid eſt percūtens ſeipſum. Hęc de paſſio-

ne diſtēta ſint, quo ad reales.

Nominales verò ſic diſtinētū p̄dicamentū paſſionis,

Prima
proprietas